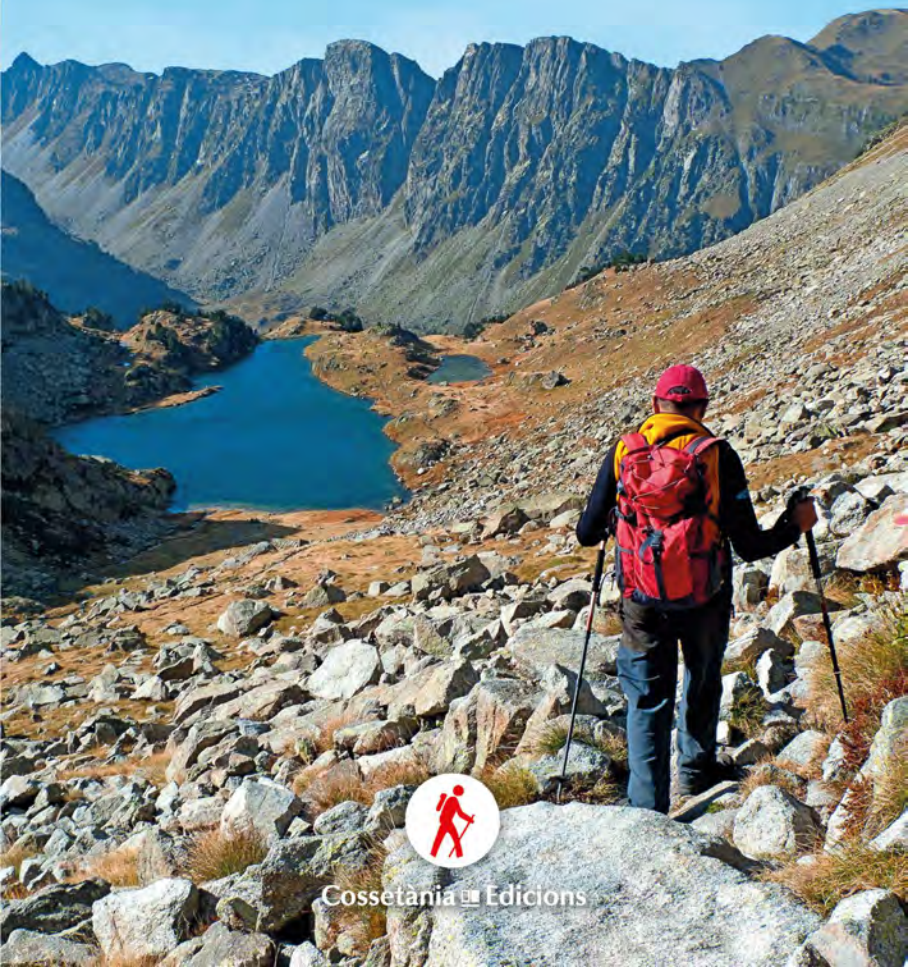

Miniazimuts F. Xavier Gregori

Excursions a peu per
**Aigüestortes
i Sant Maurici**

Cossetania Edicions

Miniazimuts 7

Excursions a peu per **Aigüestortes i Sant Maurici**

F. XAVIER GREGORI

Cossetània
 EDICIONS

Primera edició: juny de 2020

© de l'edició:
9 Grup Editorial
Cossetània Edicions
C/ de la Violeta, 6 • 43800 Valls
Tel. 977 60 25 91
cossetania@cossetania.com
www.cossetania.com

© del text i de les fotografies: F. Xavier Gregori

Disseny i composició: 3 x Tres

Impressió: Formes Gràfiques Valls, SA

ISBN: 978-84-9034-956-4

DL T 201-2020

Índex

INTRODUCCIÓ	3
1. Corona del Pinar.....	8
2. L'Aüt.....	12
3. Els estanys de Gémena i Gelats.....	16
4. El Montardo	20
5. Els estanys Negre, de Travessani i de Monges	24
6. Els estanys del Circ de Colomèrs	28
7. Els estanys de Saboredo	34
8. Els estanys de Gerber	38
9. Els estanys de Sant Maurici i de Monestero	42
10. Els estanys de Ratera i d'Amitges.....	46
11. El Portarró d'Espot.....	50
12. Els estanys Llebreta, Llong i Redó.....	54
13. Pic de Monestero.....	58
14. Els estanys de la Vall Fosca.....	62
15. Tuc des Carants	66

La bassa Gran del Montardo, baixant d'aquest cim.

Introducció

Els Parcs Nacionals són espais naturals, d'alt valor ecològic i cultural, poc o gens transformats per l'explotació o l'activitat humana que, en raó de la bellesa dels seus paisatges, la representativitat dels seus ecosistemes o la singularitat de la seva flora, de la seva fauna, de la seva geologia o de les seves formacions geomorfològiques, posseeixen uns valors ecològics, estètics, culturals, educatius i científics destacats, la conservació dels quals mereix una atenció preferent i que constitueixen un patrimoni excepcional i únic al nostre país, pensant sobretot en les generacions futures.

L'objectiu primordial d'un parc és conservar la integritat dels seus valors naturals i els seus paisatges i, supeditat a això, l'ús i gaudi social a totes les persones, així com la promoció de la sensibilització ambiental de la societat, el foment de la recerca científica i el desenvolupament sostenible de les poblacions implicades, en coherència amb el manteniment dels valors culturals, del patrimoni immaterial i de les activitats i usos tradicionals consubstancials a l'espai.

El Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici

Aquest espai natural protegit tan nostre, un dels paisatges més bells dels Pirineus, està situat a la part més nord-occidental de Catalunya, en plena zona axial d'aquesta serralada. La seva morfologia és conseqüència directa de l'acció erosiva de les glaceres que cobrien les altes valls pirinenques uns 50.000 anys enrere. La seva superfície, de 40.852 hectàrees, està repartida entre quatre comarques que atresoren un patrimoni natural, cultural i arquitectònic excepcionals: l'Alta Ribagorça, el Pallars Sobirà, el Pallars Jussà i la Val d'Aran. Presenta tots els elements característics de l'alta muntanya i és una magnífica síntesi de la gran serralada pirinenca en la zona central més continental. El Parc adquireix la personalitat que li és pròpia gràcies als característics meandres, «les aigüestortes», i als gairebé 200 estanys, alguns dels quals ubicats al fons de les valls, com el de Sant Maurici o el Llebreta, encara que la majoria ocupen els alts circs glacials, com els estanys de Colomers, Mar, de Rius, de Monges, de Mangades, Travessani, Negre, de Contraix, Gerber o de Saboredó. La naturalesa ha estat generosa amb aquesta zona de Catalunya, ja que cal parlar també de l'impressionant relleu dels Encantats (emblema del Parc) i dels boscos primigenis amb avets i pi negre, de gran singularitat i esplèndida bellesa. A la perifèria del Parc, trobem les valls ribagorçanes de Fenerui i Besiberri, que ens apropen als tres mil; les valls araneses de Conangles, Valarties, Aiguamòg i Ruda, exposades als vents humits de l'Atlàntic; les valls pallareses de Gerber i Cabanes, de bellesa salvatge; el massís del Montsent, a la vall d'Assua; i la zona lacustre de la Vall Fosca, on va deixar empremta l'explotació hidroelèctrica.

El 21 d'octubre del 1955, mitjançant Decret, es va crear el Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici, amb una extensió de 9.851 hectàrees. Passa el temps i, després d'un parell de reclassificacions, el Parc assoleix una extensió total de 40.852 hectàrees. Finalment, l'any 2004, el Tribunal Constitucional

| Panoràmica des del camí d'Amitges (itinerari 10).

dictamina que els parcs nacionals han de ser gestionats per les comunitats autònomes, i l'any 2007 es publica la primera Llei de la Xarxa de Parcs Nacionals, en què s'estableixen uns criteris comuns de gestió.

De la seva extensió total, 14.119 hectàrees corresponen al Parc pròpiament dit (PN), que està dividit en dos sectors ben diferenciats: Aigüestortes (Alta Ribagorça), l'entrada del qual és per la vall de Boí, i Sant Maurici (Pallars Sobirà), accessible per la vall d'Espot. Les 26.733 hectàrees restants formen part de l'anomenada zona perifèrica (ZP), la qual té com a finalitat disminuir els possibles impactes procedents de l'exterior, amb la finalitat de garantir una completa protecció dels recursos naturals que han justificat la creació del Parc.

Centres de visitants

- Les cases del Parc Nacional a Boí (Alta Ribagorça, tel. 973 696 189) i Espot (Pallars Sobirà, tel. 973 624 036) són els principals centres de recepció i accés habitual d'aquest espai natural, on us proporcionaran tota la informació necessària perquè la visita sigui d'allò més profitosa, agradable i segura.
- El centre d'informació del Parc a Llessui (tel. 973 621 798) és també la seu de l'Ecomuseu dels Pastors de la Vall d'Àssua. En aquest indret hi ha una exposició permanent sobre les activitats tradicionals de la vall relacionades amb la ramaderia ovina.
- El centre de Senet, situat a la Vall de Barrabès (tel. 973 698 232), a la part més occidental del Parc, conté una interessant exposició permanent sobre la relació de l'ésser humà amb la fauna.

El Tuc de Saboredó des del pic d'Amitges (itinerari 7).

A l'estació superior del telefèric d'Estany Gento (tel. 973 663 001), mentre funciona, hi ha ubicat un petit centre d'informació obert de juliol a setembre. Allí podeu visitar una exposició sobre els ecosistemes aquàtics del Parc. Durant la temporada podreu disposar de servei als dos bars i restaurants existents: al peu del telefèric (Vall Fosca, 1.750 m) i a dalt, a l'estany Gento (2.200 m).

De l'actitud i el comportament dels visitants depèn en gran mesura la conservació dels ecosistemes del Parc. Per aquest motiu és necessària la col·laboració de tots en l'estricta compliment de la normativa de protecció, que haurem de tenir sempre present durant la nostra visita, i gaudir així amb respecte i admiració del magnífic espectacle de la naturalesa.

Recomanacions

Podríem dir que, dels 1.800 metres en amunt, practicar l'excursionisme a l'alta muntanya suposa recórrer un espai natural que, atesa l'altitud i les limitacions pròpies que imposa la muntanya, sempre manté un component desconegut i imprevisible, fins i tot per als practicants més assidus. Existeixen riscos subjectius lligats a la fragilitat de l'home enfrontat a un medi que pot tornar-se hostil en qüestió de poca estona. Mostrar-se imprudent o massa confiat són actituds que ens serveixen per empitjorar una situació delicada. A l'alta muntanya, la llibertat ha d'anar aparellada amb la responsabilitat. No existeix el risc zero, i el muntanyenc, avesat o no, s'enfronta a ell mateix. Per això és imprescindible tenir ben planejada l'activitat i portar l'equip necessari.

És més que recomanable dur una bota de canya alta i sola adherent que subjecti bé el peu amb la finalitat d'evitar relliscades o esquinçar-nos el turmell; per tant, desaconsellem les sabatilles d'esport. Quant als mitjons, cal que s'ajustin bé i no facin arrugues; sempre resulta útil dur-ne un parell de recanvi. Pel que fa a l'equip personal, tingueu en compte que, en ple estiu i a cotes altes,

és normal tenir temperatures molt contrastades: tant hi podeu passar fred com calor, i això durant el mateix dia. Aneu, doncs, amb les tres capes: roba interior de la que absorbeix la humitat; una peça de fibra polar, hidròfuga i tèrmicament aïllant al mateix temps; i la peça tallavents impermeable. Aquesta última ha de ser lleugera alhora, ja que, per sort, probablement la portarem dins de la motxilla durant la major part del temps. Parlant de la motxilla, anirà bé dur una funda per cobrir-la en cas de pluja; algunes ja la porten incorporada. Com que a cota alta i en ple estiu ens pot fer fred de valent, és necessari preveure pantalons llargs o malles. Força important: guants (portar un recanvi), *buff* i barret tèrmic. La radiació solar, dues vegades més intensa en altitud que a la plana, sol ocasionar serioses cremades i cops de calor. És indispensable portar un barret d'ala ampla i ulleres de sol, a banda de protegir-vos el clatell i anar proveïts d'una crema de protecció solar específica. És imprescindible una cantimplora com a mínim de litre, una llanterna (millor frontal, amb recanvi de piles), uns bastons de marxa per equilibrar el cos i a la vegada descarregar els bessons... Algun tipus de pa, formatge, ous durs, embotit, xocolata, galetes, fruits secs, barretes energètiques, suc de fruita, llet condensada, etc. són aliments fàcils de portar per anar consumint durant la marxa. Els refugis preparen bosses de picnic per encàrrec. Cal que tant l'equip com els queviures càpiguen dins d'una motxilla funcional d'uns 30 litres per a una excursió d'un dia, juntament amb un altímetre i una brúixola almenys per grup. Acostumeu la mainada a carregar la seva pròpia motxilla. És aconsellable dur un GPS i piles de recanvi, encara que alguns aparells de mòbil ja incorporen aquesta opció, i no us oblideu el carregador; a tots els refugis el podreu endollar. Amb tot, però, no obvieu un mapa detallat de la zona, per si sorgeix algun problema amb la tecnologia. Tampoc no heu d'oblidar una petita farmaciola i taps per a les orelles si es pernocta en un refugi. I, ja per acabar, us aconsellem sortir d'hora al matí, si pot ser a trenc d'alba, amb la qual cosa disposareu de més temps per si sorgeix cap entrebanc al llarg de l'excursió o per gaudir-la plenament sense caminar amb desfici per por de fer tard.

| Pont del Toll de la Gorga damunt del riu Escrita (itinerari 9).

Corona del Pinar

Des d'Erill la Vall

Superat el Pont de Suert (N-230), trenquem pel desviament que hi ha a mà dreta, l'L-500, en direcció a Caldes de Boí. Carretera enllà, passem de llarg Barruera i de seguida arribem al trencall (esquerra) que s'enfila sinuós fins a Erill la Vall. En aquesta població, que acull el Centre d'Interpretació del Romànic de la Vall de Boí, contemplarem l'església de Santa Eulàlia (segle XI), amb el seu porxo de quatre arcades, i un dels campanars més esvelts de la vall. A l'interior podem veure una còpia del grup escultòric Davallament de la Creu, una talla que s'atribueix al Taller d'Erill. Tècnicament fàcil, aquesta excursió, que recorre un interessant i alhora oblidat territori, ens situa a la collada de Basco, un dels passos més rellevants en el primitiu desenvolupament de la ramaderia i la comunicació de la comarca. En arribar a aquest panoràmic punt del recorregut, seguirem una tanca de filat fins a la cota proposada.

Situació: Zona Perifèrica (ZP). Vall de Boí. Alta Ribagorça.

itinerari

Deixem el conjunt d'Erill i passem per la plaça de Dalt (**1.248 m**, font) per anar a trobar el barranc de Basco. Un

2 h 30'

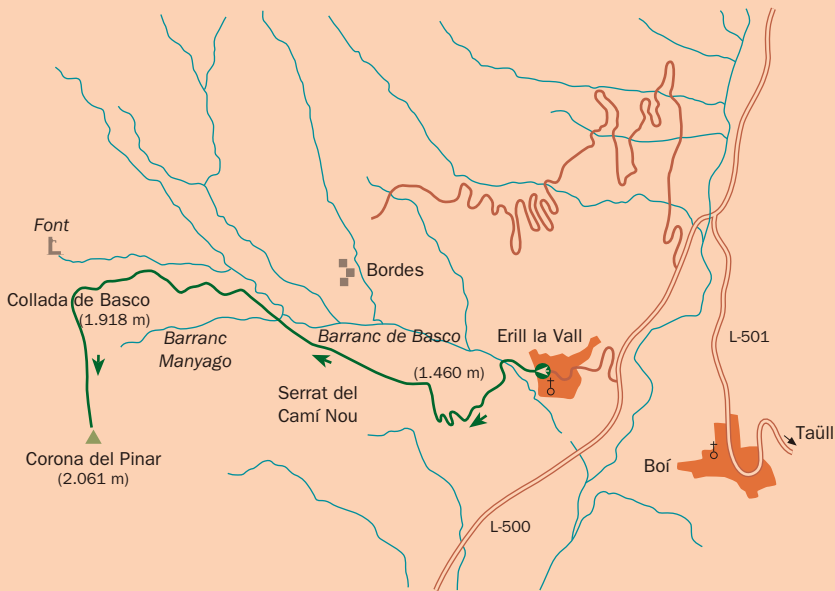

850 m

* * *

rètol esmenta el port de Gelada, ruta que a nosaltres ja ens va bé, encara que només sigui per orientar-nos. Arribat el moment (**1.275 m**), una estaca de fusta amb el capciró pintat de groc (tipus de senyalització que trobarem fins a la collada de Basco) ens indica el punt on hem de creuar el pedregós barranc. A l'altre costat, la ruta s'enfila per un tram amb graons i s'endinsa pel bosc. En la nostra progressió pugem ara per un camí de ferradura que s'enlaira fent giragonses per l'abrupte vessant, entre el rocam i la pineda, amb un sotabosc de boixos i molses. En algun moment de la pujada, enmig de la vegetació, se'ns obre la vista sobre la vall de Boí i d'Erill, on destaca l'esvelt campanar de Santa Eulàlia. Ja força més amunt, sobrepassem un estrep boscos en un punt enlairat del serrat del Camí Nou (**40'**, **1.460 m**). El recorregut, que ara progressa rumb a l'oest, guanya altura més suaument,

De camí al cim, la tanca que separa les pastures d'ambdós vessants.

La collada de Basco des de prop del barranc Manyago.

de vegades en horitzontal, tot resseguint el límit superior del bosc. Sortim de la zona arbrada i marxem amb un mur baix de pedra flanquejant-nos a l'esquerra fins a assolir el barranc Manyago, un discret curs d'aigua que es creua fàcilment **(1 h 5', 1.615 m)**. Des d'aquest punt panoràmic s'albiren unes bordes conegudes popularment com Erill d'Amunt. Es tracta de velles construccions que es troben al vessant solà de la vall, arrapades a la falda de l'abrupte pendent que es despenja des de l'Aüt, extraordinari i vistós cim si es contempla des de Taüll.

Des d'aquí ja podem distingir la collada de Basco en l'immediat horitzó relativament proper, malgrat que encara en tenim per a una estona. La senda travessa els camps per després anar ascendint rumb al NW com si ens volgués acostar a una cabana emplaçada damunt d'una lloma a la qual no és imprescindible arribar. Hi ha diverses senderes de bestiar que solquen

el territori; el dilema d'escollir la més convenient es converteix en un joc d'intuïció, en el supòsit que haguem extraviat les distants estaques de fusta que ens marquen el recorregut. No obstant això, anem guanyant altitud per una herbosa comalada, passem pel costat d'un parell d'abeuradors metàl·lics (on podem proveir-nos d'aigua) i finalment assolim la collada de Basco, panoràmica planura que s'estén per la carena cimera **(2 h 5', 1.918 m)**.

Des d'aquest coll, entreveiem els pobles d'Erill, Boí i Taüll, amb la característica alineació dels campanars de les seves esglésies. Si ens hi fixem, carena amunt a la dreta (N) es localitza la font de la Collada, les aigües de la qual són recollides en un altre abeurador. Aquest extraordinari indret esdevé tot un gaudi, a propòsit d'unes vistes impagables vers tots dos vessants. Al davant, el nou panorama ens mostra el port de Gelada, pas ancestral vers la vall de la Noguera Ribagorçana, una

gran collada de prats alpins de majestoses dimensions entre el pic de Plana Morrons, al nord, i el pic de les Pales del Port, al sud.

Recuperades les forces, ens posem en marxa i, a mesura que anem ascendint, el pendent augmenta, però no gaire. Anem resseguint de prop una tanca que separa les pastures d'ambdós vessants i que es perllonga pel llom carener més amunt d'una franja de bosc clar i arriba fins a dalt. Amb tot, al cap de **2 h 30'** assolim finalment el cim de la Corona del Pinar (**2.061 m**), una miranda extraordinària de 360°. Baixarem pels mateixos indrets, sense a penes variar la ruta.

Córrer les Falles a Erill la Vall

La *Baixada de les Falles* és una celebració ancestral en què el protagonista és el foc. L'origen de la festa, molt arrelada a l'Alta Ribagorça, es relaciona amb el culte primitiu als déus per

l'èxit de les collites i per l'arribada del bon temps just en el solstici d'estiu, que simbolitza la fecunditat i la regeneració de la vida natural en tots els seus aspectes. Abans de córrer les falles, es prepara el *faro*, fet d'arbres drets en una zona alta i visible des del poble que s'encendrà el dia de la baixada tot formant una gran foguera. Des del *faro*, baixaran tots els fallaires, fent cremar la seva *falla* per iniciar després el seu descens cap al poble. La *falla* s'elabora amb anterioritat a la festa, amb fusta de pi que tingui teia, subjecta a un pal de freixe o d'avellaner, a manera de torxa. Es comença a baixar guiats pel fadrí major o cap de colla, caminant el primer tram del pendent i després corrent fins al poble, on els fallaires purifiquen cada racó per allunyar els mals esperits i són rebuts amb música i el so de les campanes. Amb les falles mig consumides, es fa una gran foguera i comença la festa. Al matí següent, la gent agafa les cendres de la foguera i les escampa per protegir la llar i els camps durant l'any.

Falles de Taüll. Foto: Marc Augustus Fòlius.

